

Regeringens proposition

1983/84: 151

om fortsatt valutareglering;

beslutad den 8 mars 1984.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att valutaregleringen förlängs att gälla ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1984—den 30 juni 1985. För riksdagens yttrande läggs samtidigt fram förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen under samma tid.

1 Förslag till

Lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350)

Härigenom föreskrivs att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen (1939: 350) skall tillämpas under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985.

2 Förslag till

Förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264)

Härigenom föreskrivs att valutaförordningen (1959: 264), som enligt förordning (1983: 389) gäller till utgången av juni 1984, skall fortsätta att gälla till utgången av juni 1985.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-03-08

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om fortsatt valutareglering

Enligt valutalagen (1939: 350, ändrad senast 1981: 1086) gäller i fredstid att fullmäktige i riksbanken skall göra framställning till regeringen om valutareglering, om det prövas nödvändigt för att nå de centrala mål som har fastställts för den ekonomiska politiken. Fullmäktige skall därvid begära att regeringen föreslår riksdagen en lag om tillämpning av valutalagen för högst ett år. Regeringen skall samtidigt som ett sådant lagförslag läggs fram förelägga riksdagen de valutareglerande föreskrifter som regeringen avser att utfärda. Sådana föreskrifter finns i valutaförordningen (1959: 264, ändrad senast 1984: 66). En redogörelse för innehållet i valutalagen och valutaförordningen finns i prop. 1975: 82 (s. 14–21) och prop. 1977/78: 169 (s. 6 och 7). I valutakommitténs (1977: 03) i december 1980 avgivna delbetänkande (SOU 1980: 51) Valutareglering och ekonomisk politik finns vidare en ingående redogörelse för valutaregleringens principer och funktionssätt (s. 28–136).

Genom lagen (1983: 388) om tillämpning av valutalagen (1939: 350) och förordningen (1983: 389) om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264) har valutareglering föreskrivits för tiden den 1 juli 1983–den 30 juni 1984 (prop. 1982/83: 121, FiU 41, rskr 287).

I skrivelse den 26 januari 1984 har fullmäktige i riksbanken anfört att anledning alltjämt föreligger att ta i anspråk gällande fullmakter i valutalagen och samtidigt ge valutaförordningen fortsatt giltighet. Fullmäktige hemställer därför att regeringen föreslår riksdagen att anta lag om tillämpning av 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen att gälla under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985 och att regeringen förordnar om fortsatt giltighet av valutaförordningen. Till protokollet i detta ärende bör som *bilaga 1* fogas fullmäktiges skrivelse.

†1 Riksdagen 1983/84. I saml. Nr 151

Efter remiss har yttranden avgivits av bankinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Post- och Kreditbanken, PK-banken, Svenska sparbanksföreningen och Sveriges föreningsbankers förbund.

Bankinspektionen, Svenska sparbanksföreningen, PK-banken och fullmäktige i riksgäldskontoret (majoriteten) har uttalat att de inte har något att erinra mot eller inte motsätter sig att valutaregleringen förlängs ytterligare ett år. Fullmäktige i riksgäldskontoret understryker dock att det är mycket angeläget att valutakommitténs arbete snarast slutförs. Liknande synpunkter framförs av PK-banken och Sveriges föreningsbankers förbund. Svenska bankföreningen anser att valutaregleringen bör förlängas endast under den tid som oundgängligen behövs innan ny lagstiftning kan träda i kraft och att det bör vara möjligt att redan inom den nuvarande valutalagstiftningens ram genomföra vissa liberaliseringar. En sammanställning över yttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

För egen del vill jag anföra följande.

Valutaregleringen är ett medel i penningpolitiken. Den syftar till att öka möjligheterna att föra en oberoende penningpolitik. Regleringen omfattar huvudsakligen sådana transaktioner som saknar direkt samband med utrikeshandeln. Vittgående undantag har nämligen gjorts för löpande betalningar. Vidare är in- och utgående direkta investeringar fria. Regleringens syfte är numera främst att hindra rena finansiella placeringar i utlandet. Inom ramen för valutalagen och valutaförordningen ankommer det på riksbanken att utforma de närmare bestämmelserna rörande kapitaltransaktionerna.

Som jag framhöll i prop. 1982/83:121 har obalanserna i den svenska ekonomin fått till följd att penningpolitiken i allt högre grad fått utformas med hänsyn till betalningsbalansen. Jag uttalade då också att försvaret av växelkursen därvid står i centrum och att valutaregleringen gör det möjligt att vid tendenser till valutaoro försvara växelkursen utan så kraftiga räntehöjningar som annars skulle erfordras. Därigenom ökar möjligheterna att avväga penningpolitiken också efter det inhemska konjunkturläget. Vad jag uttalade i nämnda proposition gäller fortfarande.

Frågan om valutaregleringens roll för utformningen av penning- och valutapolitiken utreds av valutakommittén (E 1977:03). Något beslut om ändringar i den nuvarande ordningen bör inte fattas innan resultatet av kommitténs översyn av hela valutaregleringen föreligger. Kommittén förväntas slutföra sitt uppdrag under år 1984.

I det nordiska samarbetet är frågan om liberalisering av kapitalrörelserna föremål för diskussion. Enighet föreligger om att sådana liberaliseringar måste ske inom ramen för OECD:s regler. Även om det konstaterats att det på kort sikt endast finns möjligheter till begränsade liberaliseringsåtgärder, har de nordiska ländernas finansministrar uppmanat Nordiska

ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor att fortsätta behandla frågan så att nya liberaliseringsåtgärder kan tas upp efter hand som de valuta- och penningpolitiska hänsynen gör det möjligt. Inom ramen för det ekonomiska samarbetet med Norge har Sverige föreslagit en konsultationsprocedur mellan de två ländernas finansdepartement och centralbanker i syfte att gå igenom ev. förändringar av och problem i samband med tillämpningen av valutareglerna i resp. land samt att omfatta överväganden med sikte på en ökad harmonisering.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört finner jag det nödvändigt att valutareglerna i sin nuvarande utformning förlängs i avvaktan på de åtgärder som kan komma att vidtas i anledning av valutakommitténs utredningsarbete. Enligt min bedömning kan en eventuell ny valutalagstiftning inte träda i kraft före den 1 juli 1985. Jag förordar därför att regeringen begär riksdagens godkännande att förlänga valutareglerna ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1984—den 30 juni 1985.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen *dels* föreslår riksdagen att anta ett inom finansdepartementet upprättat förslag till

1. lag om tillämpning av valutalagen (1939:350),

dels lämnar riksdagen tillfälle att yttra sig över ett inom finansdepartementet upprättat förslag till

2. förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959:264).

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden anfört för den åtgärd och det ändamål som föredraganden har hemställt om.

Till Regeringen

Finansdepartementet

Genom lagen (1983:388) om tillämpning av valutalagen (1939:350) har föreskrivits att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen (1939:350) skall tillämpas under tiden den 1 juli 1983–den 30 juni 1984. Därför har jämlikt förordningen (1983:389) om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959:264) föreskrivits att valutaförordningen, som enligt förordning (1982:296) gäller till utgången av juni 1983, skall fortsätta att gälla till utgången av juni 1984.

Då anledning alljämt föreligger att ianspråktaga gällande fullmakter i valutalagen och samtidigt ge valutaförordningen fortsatt giltighet får fullmäktige i riksbanken hemställa att regeringen måtte

dels föreslå riksdagen antaga lag om tillämpning av 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen att gälla under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985;

dels förordna om fortsatt giltighet av valutaförordningen.

Stockholm som ovan

På Fullmäktiges vägnar:

Olle Göransson

T af Jochnick

Sammanställning av remissyttrandena

Flertalet remissinstanser har uttalat att de inte har något att erinra mot att valutaregleringen förlängs ytterligare ett år. Svenska bankföreningen är kritisk mot valutaregleringen och anser att den bör förlängas endast under den tid som oundgängligen behövs innan ny lagstiftning kan träda i kraft.

Några remissyttranden innehåller i huvudsak endast att riksbankens framställning tillstyrks eller att någon erinran inte finns mot den begärda förlängningen av valutaregleringen. Så är fallet med bankinspektionen. Svenska sparbanksföreningen samt fullmäktige i riksgäldskontoret (majoriteten) som dock understryker att det är mycket angeläget att valutakommitténs arbete snarast slutförs. Liknande synpunkter framförs av PK-banken.

Övriga remissinstanser har anfört:

Svenska bankföreningen

Valutakommittén framlade 1980 delbetänkandet "Valutareglering och ekonomisk politik" (SOU 1980:51) med ett antal expertrapporter som belyste valutaregleringens samhällsekonomiska verkningar och regleringens ställning som ekonomisk-politiskt instrument. Bankföreningen framhöll i remissyttrande till ekonomidepartementet 1981-04-23 att experterna hade gjort så omfattande analyser och dragit så klara och entydiga slutsatser därav, att kommittén borde ha tillräckligt underlag för att skyndsamt kunna lägga fram konkreta förslag om avskaffande av valutaregleringen i dess nuvarande form. Materialet förstärker den kritik som under en lång följd av år har riktats mot regleringen.

Kritiken innebär i korthet: Valutaregleringen är olämplig för att styra kapitalrörelserna, den har skadliga effekter på samhällsekonomin och den minskar möjligheterna att uppnå samhällsekonomisk balans. Stora valutaförluster har vid allvarliga balansrubbnings i ekonomin inte kunnat förhindras genom skärpta valutarestriktioner. Det finns andra ekonomisk-politiska instrument som är effektivare och har lägre samhällsekonomiska kostnader.

Bankföreningen vill understryka att den nuvarande regleringens utformning i väsentliga avseenden hämmar bankernas möjligheter att betjäna kunderna på mest effektiva och ändamålsenliga sätt. Vidare medför exempelvis regleringen av löpande betalningar för såväl företag, banker som riksbanken stora kostnader som inte motsvaras av påtagliga positiva effekter. Både för riksbankens statistikverksamhet och kontrollverksamhet avseende valutatransaktioner bör givetvis eftersträvas att företag, banker och privatpersoner inte onödigtvis belastas med uppgiftslämnande.

Slutsatserna beträffande de nu gällande valutarestriktionernas olämplighet är allmängiltiga, dvs. de gäller oavsett vilken situation samhällsekonomin befinner sig i, bortsett från av krig föranledda extraordinära eller motsvarande förhållanden.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser bankföreningen det otillfredsställande att valutaregleringen närmast rutinmässigt förlängs år efter år i oförändrad form. Det är angeläget att expertrapporternas slutsatser mycket snart resulterar i konkreta åtgärder för att avskaffa valutaregleringen i dess nuvarande skick.

Bankföreningen vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på utvecklingen inom valutaregleringsområdet i de nordiska grannländerna. I Danmark har fr. o. m. 1984 valutaliberaliseringar genomförts avseende bl. a. terminsaffärer och handel med utländska värdepapper. I Norge har nyligen en offentlig utredning lagt fram förslag om betydande valutaliberaliseringar. Enligt bankföreningens uppfattning är det angeläget – inte minst för det svensk-norska och internordiska samarbetet – att Sverige inte upprätthåller hårdare valutarestriktioner än Danmark och Norge. Bankföreningen utgår ifrån att denna utveckling uppmärksammas i det fortsatta utredningsarbetet i Sverige.

Bankföreningen hemställer att regeringen

dels uppmanar valutakommittén att snarast lägga fram liberaliseringsförslag som beaktar såväl expertrapporternas slutsatser som utvecklingstendenserna i Danmark och Norge,

dels i proposition till riksdagen föreslår att riksbanken snarast undersöker möjligheterna att redan inom nuvarande valutalagstiftnings ram genomföra liberaliseringar parallellt med Danmark och Norge.

Under förutsättning att ovanstående synpunkter beaktas vill bankföreningen inte motsätta sig att valutaregleringen förlängs – dock endast under den tid som oundgängligen behövs innan ny lagstiftning kan träda i kraft.

Sveriges föreningsbankers förbund

Sedan lång tid har valutaregleringen – som är en lag av beredskapskaraktär – rutinmässigt förlängts varje år för ett år i taget. Inom näringslivet är sedan länge den allmänna uppfattningen att valutaregleringen bör kunna liberaliseras i betydande utsträckning, många har också uppfattningen att den bör kunna helt avskaffas.

SFF har i remissyttranden under senare år över förslag om förlängning av valutaregleringen förklarat sig inte vilja motsätta sig sådan förlängning så länge som valutakommittén ännu inte slutredovisat sitt arbete. SFF har alltjämt samma inställning och vill således inte motsätta sig förslaget. SFF anser emellertid att det nu bör vara hög tid att valutakommittén forcerar sitt arbete. Kommittén har i sitt år 1980 framlagda delbetänkande "Valu-

tareglering och ekonomisk politik" (SOU 1980: 51) framlagt ett antal expertrapporter som belyste valutaregleringens samhällsekonomiska verkningar och regleringens ställning som ekonomisk-politiskt instrument. Med dessa rapporter som grund bör det vara möjligt för kommittén att snarast under året avsluta sitt arbete.

